

Democratic backsliding i Ungern och Polen under år 2010-2021 och några rättsstatliga effekter på EU-nivå.

En redogörelse för den demokratiska tillbakagången i Ungern och Polen med fokus på fyra parametrar och fallens rättsstatliga konsekvenser på EU-nivå

LUNDS
UNIVERSITET

Sandra Wennerström

Emelie Stark

Abstract

Denna teorikonsumerande fallstudie ämnar till att exemplifiera och påvisa det teoretiska fenomenet *democratic backsliding* genom analysen av demokratiska förändringar i Ungern och Polen. Det redogörs för fyra olika parametrar som visar på hur democratic backsliding har manifesterat sig i fallen och vad utvecklingen i de två länderna har haft för rättsstatliga konsekvenser på EU-nivå. Syftet med uppsatsen är att undersöka hur democratic backsliding kan se ut och kan få för konsekvenser i ett internationellt sammanhang. Resultatet är att democratic backsliding har påvisats genom parametrarna som en inkrementell och svårupptäckt tillbakagång. Där de styrande i Ungern och Polen har främjat en autokratisk utveckling samt format statliga institutioner och processer på ett egennyttigt vis. Nationernas samarbete och solidariska beskydd av varandra har inom EU lett till tillägg för relevanta artiklar i EU-fördraget och en åtgärdsplan vars ändamål är att öka möjligheten till granskning av medlemsländers rättsstat. Avslutningsvis förs en diskussion kring democratic backsliding och eventuella risker med att misslyckas motverka demokratisk erosion inom EU och unionens fortsatta arbete.

Nyckelord: Democratic backsliding, authoritarianism, judiciary autonomy, democracy, free and fair elections, political polarization, opposition autonomy, EU-treaties.

Antal ord: 9957

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.2 Syfte och frågeställning	5
2. Tidigare forskning och teori	6
2.1 Democratic backsliding	7
2.2 Operationalisering av teorin DB	8
2.2.1 Inskränkning av fria och rättvisa val	9
2.2.2 Politisk polarisering	10
2.2.3 Inskränkning av rättsväsendets autonomi	10
2.2.4 Inskränkning av oppositionens autonomi	11
3. Metod och material	11
3.1 Val av material och källkritik	12
3.2 Val av fall och teoretiskt ramverk	13
3.3 Fallstudie	14
4. Bakgrund	15
4.1 Ungern	15
4.2 Polen	17
4.3 Fördraget om Europeiska unionen (EU), artiklarna 2 och 7	18
4.3.1 Artikel 2 i EU-fördraget	19
4.3.2 Artikel 7 i EU-fördraget	19
5. Analys och diskussion	20
5.1 Inskränkning av fria och rättvisa val	20
5.2 Politisk polarisering	21
5.3 Inskränkning av rättsväsendets och socialförvaltningens autonomi	23
5.4 Inskränkning av oppositionens autonomi	25
5.5 Fördraget om Europeiska unionens artikel 2 och 7 samt förändringar på EU-nivå till följd av DB i Ungern och Polen	26
5.6 Avslutande diskussion	28
6. Slutsats	29
7. Referensförteckning	31

“Incremental erosion [of democracy] is an ever-present danger even in the most robust democracies. Studying its causes and effects—conceptualizing, modeling, measuring and telling stories—is not just an academic exercise. Understanding such processes is crucial to the defense of democracy itself.”

- Haggard och Kaufman 2021a, s. 84

1. Inledning

Demokratiska värden och frågor är centrala inom Europa och globalt, att sträva mot, upprätthålla och stärka demokratin inom världens länder är en utveckling som länge varit på uppgång. Denna utveckling är under hot av antidemokratiska rörelser som under senare tid vuxit starkare och fått stor uppståndelse i media, där vi ser uppkomsten av auktoritära populistiska ledare och därigenom minskad liberal demokrati. Destabiliserande våldsamma statskupper ledda av starka militära ledare med politiska incitament har numera bytts ut mot utnyttjandet av demokratiska institutioner för att överta makt (V-dem, 2021). Detta riktade missbruk och exploatering av demokratiska institutioner är en diskret och svårupptäckt strategi som ger sken av demokratiskt arbete när det i själva verket fördärvar de demokratiska institutioner som ämnar till att motverka uppkomsten av autokrater. Detta har motiverat till ett relativt nytt forskningsområde kallat "democratic backsliding" (hädanefter förkortat DB) som syftar till att undersöka om demokratiska stater utvecklas i en fördjupad demokratisk riktning eller mot ett mer auktoritärt styrelseskick. DB är en teoretisk förklaring av en politiskt och rättsstatlig trend som visat sig över tid inom länderna vi kommer analysera. Målet med denna uppsats är att redogöra för vad DB har inneburit i EU-länderna Ungern och Polen samt analysera trendens rättsstatliga konsekvenser på EU-nivå kopplat till fallen med ett fokus på Artikel 2 och 7 i EU-fördraget. Genom att studera utvecklingen i dessa två länder kommer vi kunna få insyn i och redogöra för vilka politiska variabler och drivkrafter som orsakar DB.

Ungern fick mycket uppmärksamhet och kritik inom Europa åren efter att Viktor Orbán och hans parti Fidesz sakta övertog mer makt inom landet och invalidiserade stora delar av rättsväsendet och politiken genom att frånta och omfördela makten hos statliga tjänstemän och demokratiska institutioner. I syftet att främja lojala representanter och egennyttiga planer samt frånta konkurrensens möjligheter till mobilisering och åsiktsbildning. Detta ledde till att landets demokratiska institutioner och grundvärden sakta började urholkas och makten centerades kring Orbán. En ledare som genom ett flertal missbruk av demokratiska processer, val och riktad maktfördelning; började likna en autokratisk ledare (Freedom House, 2014).

Sedan 2015 har partiet Lag och Rättvisa (PiS) haft makten i Polen genom att de vann majoritet i både parlament- och presidentvalet och kunde därmed styra utan att vara i en koalitionsregering, vilket inte hade skett sedan 1980-talets slut. Officiellt delade president

Andrzej Duda makten med premiärminister Beata Szydło men den riktiga auktoriteten hade partiledaren för PiS, Jarosław Kaczyński (Freedom House 2017). Under de kommande åren skulle PiS komma att erhålla ett starkare och starkare grepp kring landets demokratiska institutioner och genomföra ett flertal förändringar och omorganiseringar för att stärka den egna centraliserade makten (Freedom House 2021a).

1.2 Syfte och frågeställning

Vi kommer att undersöka den demokratiska tillbakagången i länderna Polen och Ungern, två närliggande europeiska länder som båda är med i EU och har i stor utsträckning varit typexempel på DB. Detta hoppas vi ska ge en inblick i vilka trender och politiska faktorer som låtit demokratiska tillbakagångar fortgå samt vad detta har fått för konsekvenser inom länderna, för deras politiska relation med resterande medlemsländer samt för unionens EU-fördrag. Båda länder har nämligen visat på den sämsta demokratiska utvecklingen i världen inom uppsatsens temporala avgränsning (V-dem 2020, s. 14-16) och är därför intressanta fall att undersöka för att kartlägga DB. Teori och operationalisering kring fenomenet hämtas från tidigare forskning och syftar till att förklara utvecklingen av ländernas demokratiska tillbakagång.

Frågeställning:

- Hur har democratic backsliding utvecklats i Ungern och Polen mellan åren 2010 till 2021 med ett fokus på val, politisk polarisering samt inskränkningar på rättsväsendet och oppositionens autonomi? Samt vilka rättsstatliga konsekvenser till följd av EU-fördraget och på mellanstatlig partipolitik på EU-nivå kan urskiljas?

Redogörelsen för konkreta parametrar av DB inom vår avgränsning till länderna Ungern och Polen möjliggör att arbetet får en utomvetenskaplig relevans (Esaiasson et al. 2017, s. 32) då studien visar på hur utvecklingen kan uttrycka sig i den moderna världen och klargöra vikten av att identifiera DB. Utvecklingen inom demokratier mot mer auktoritära regimer har visat sig runtom i världen, därför är det betydelsefullt att förstå hur en sådan utveckling kan ske och vad det kan skapa för konsekvenser (Freedom House 2021a). Den inomvetenskapliga relevansen är inte så omfattande då vi inte tagit fram någon egen empiri eller sammanställt statistik kring ämnet. Den tidigare forskningen kring ämnet är framarbetad av professorer och

forskare inom statsvetenskap samt använts inom flertalet andra vetenskapliga texter. Vi anser därför att den tidigare forskningen är relevant för att bygga vår analys på, med målet att bidra till en utökad förståelse och insyn i ämnet (Esaiasson m.fl. 2017, s. 32). För att göra detta har vi tillämpat resultaten av tidigare forskning på två tydliga fall av demokratisk tillbakagång. Därigenom hoppas vi kunna uppmärksamma några beståndsdelar av fenomenet och öka medvetenheten kring trendens utveckling för att allmänheten ska kunna identifiera framtida politiska trender som rör sig ifrån demokratiska värderingar. Genom att öka medvetenheten kring DB hoppas vi att fler kan identifiera demokratiska tillbakagångar i samhället samt märka av tidiga indikatorer att ett land anammar ett mer auktoritärt politiskt styre.

2. Tidigare forskning och teori

Ur tidigare forskning av ämnet har vi främst valt att fokuserat på de teoretiska aspekterna av DB som framställs av framstående forskare inom ämnet. Nämligen Nancy Bermeo i hennes artikel *On democratic backsliding* (2016) samt författarna Kaufman och Haggard i deras arbete *Backsliding* (2021a). Dessa arbeten beskriver vad DB är genom omfattande undersökningar, empiriska insamlingar och statistiska sammanställningar. Vidare beskriver de hur fenomenet kan identifieras och ha för konsekvenser på demokratin i ett flertal länder runt om världen. Mätningar och empiri har även samlats in på den demokratiska tillbakagången som skett i Polen och Ungern. Dessa två forskningsarbeten utgör bara ett axplock av alla studier och teorier om DB men de är enormt informativa. Och utgör tillsammans både en historiskt översiktlig syn på hot mot demokratin samt en mer modern och politiskt djuplodande beskrivning av trender som sakta eroderar demokratiska värden. Med denna teoretiska bakgrund kommer vi redogöra för DB utifrån två typexempel av fenomenet. Samt analysera hur två länder inom en demokratisk union som rör sig åt ett auktoritärt håll kan påverka både det egna landets och i förlängning unionens struktur.

Som komplement till den teoretiska underlaget kommer vi inkorporera resultat ur forskningsinstitutet V-dem. Institutet gör globala mätningar av demokrati och identifierar fem principer av en stark demokrati, nämligen fria och rättvisa val, graden av liberalism, valdeltagande samt förekomsten av deliberativ och jämlik diskurs. Institutet samlar in data för att mäta demokrati världen över (V-dem 2021). I mätningar av demokratin i Ungern och Polen har V-dem operationaliserat dessa principer och valt att mäta tre parametrar för att

redogöra för ländernas demokratiska tillbakagång, nämligen fria och rättvisa val, skydd av oppositionens autonomi samt rättsväsendets autonomi (V-dem, 2019). Dessa parametrar kommer vi att efterbilda och fokusera uppsatsens operationalisering av DB teorin på. Utöver detta definierar Kaufman och Haggard i sin bok ytterligare en nyckelfaktor till DB trenden i Ungern och Polen, nämligen politisk polarisering. Därför innefattar vi även detta i vår analys av fallen.

Sammanfattningsvis kommer uppsatsen redogöra för följande fyra parametrar, som vi kommer operationalisera för att kartlägga DB:

- Inskränkning av fria och rättvisa val
- Politisk polarisering
- Inskränkning av rättsväsendets och socialförvaltningens autonomi
- Inskränkning av oppositionens autonomi

2.1 Democratic Backsliding

Statsvetaren Nancy Bermeo beskriver och definierar i sin artikel *On Democratic Backsliding* (2016) vad begreppet egentligen betyder. Hon klargör att benämningen har en stor räckvidd och kan innefatta många olika typer av processer samt skapas av många olika politiska aktörer (Bermeo 2016, s. 5-6).

“At its most basic, it denotes the state-led debilitation or elimination of any of the political institutions that sustain an existing democracy.”

(Bermeo 2016, s. 5)

I boken *Backsliding* av Stephen Haggard och Robert Kaufman har de utgångspunkten att DB är termen för modern demokratisk regression (Haggard och Kaufman 2021a, s. 1-2). De har valt att studera DB som när demokratiskt valda ledare försvagar demokratiska institutioner och frånse mer radikala regimförändringar trots att de fortfarande kan spela en relevant roll. Haggard och Kaufmans teori kring DB vilar på att de uppfattar utvecklingen som mångfacetterad och inkrementell, utan en isolerad förvållande variabel som kan förklara tillbakagången. De definierar DB som ett resultat av en komplex kausal kedja (Haggard och Kaufman 2021a, s. 2).

“By backsliding we mean the incremental erosion of democratic institutions, rules and norms that results from the actions of duly elected governments, typically driven by an autocratic leader. While backsliding may stop short of outright authoritarian rule, a number of cases did in fact revert. Democracy was consuming itself.”

(ibid, s. 1)

Detta innebär att DB i själva verket kan tillskrivas alla former av försvagning inom den institutionella demokratin. Alla institutioner som drivs av staten, stödjer det statliga arbetet eller organisatoriska systemet samt organ som vilar på den offentliga sektorn; kan alltså omfattas av denna breda teoretiska benämning. Utöver detta har DB ytterligare en egenskap som varken går att operationalisera eller definiera utifrån specifika händelser. Nämligen trendens inkrementella natur, att tillbakagången först går att mäta och påvisa i efterhand. Då demokratiska tillbakagångar ofta sker gradvist och långsamt, som ett resultat av att de valda ledarna börjat genomföra initiativ som successivt testar de normativa begränsningarna samt skiftar allmänhetens uppfattningar och inställning. När demokratin i landet börjat övergå i en autokratisk riktning. Detta får avståndet till efterföljande, mer extrema initiativ att verka kortare och därmed lättare att genomföra (Haggard och Kaufman 2021a, s. 6). Denna process behöver inte nödvändigtvis vara medvetet designad av manipulativa autokrater men genom långsamma medvetna steg kan en trend börja visa sig i samhället.

Dessa inkrementella förändringar får därigenom även socialpsykologiska effekter och kan skapa fruktbar jord för vidare institutionella och juridiska förändringar. Juridiskt dubbeltydiga drag, med folkligt stöd; riskerar att desorientera allmänheten och resultera i potentiellt skadliga slag mot demokratin och folkets fri- och rättigheter (Haggard och Kaufman 2021a, s. 7). Även medveten fördunkling och kontroll av information försvårar allmänhetens och rättsväsendets förmåga att märka av och uppfatta att förändringarna utgör en skadlig trend för demokratin. Angrepp på horisontella kontroller, valsystemets integritet och rättigheter kan agera självstärkande för den sittande makten, både genom en omstrukturering av maktfördelningen och desorganisering av oppositionens ställning (Haggard och Kaufman 2021b).

2.2 Operationalisering av teorin DB

Den operationalisering vi valt för uppsatsen utgörs av fyra parametrar (se sida 7) som vi valt ut från materialet i tidigare forskning (Bermeo 2016; Haggard och Kaufman 2021) och statistiska mätningar (V-dem 2019, 2021; Haggard och Kaufman 2021). Dessa parametrar är en sammanställning av vad den tidigare forskningen har mätt och själva studerat för att kartlägga DB-teorin. Vi uppfattar dessa parametrar som indikativa för att mäta och beskriva att DB har skett inom ett land. Vidare har vi definierat nyckelbegreppet “Democratic backsliding” som en tillbakagång/erosion samt ett försvagande av demokratiska institutioner och värderingar. Alla typer av försvagande av organisationer och funktioner hos den institutionella demokratin, detta innefattar det statliga skyddet av demokratiska värderingar i samhället (Bermeo 2016, s.1). Detta innefattar politisk polarisering, kontroll över landets lagstiftning, inskränkningar i maktfördelningsprincipen (Haggard och Kaufman 2021a, s. 2) vidare även autonomi hos landets rättsväsende, fria och rättvisa val samt skydd av oppositionspartiernas autonomi (V-dem, 2019).

Tidigare forskning stödjer vårt val av parametrar genom statistiska mätningar och analys av hur demokratiska tillbakagångar ter sig och kan mätas. Tillbakagången inom länderna redogörs tydligt genom parametrar som försvagade statliga institutioner, politisk manipulering och valfusk, förekomsten och framväxten av starka politiska autokrater etc. Förekomsten av dessa trender mäts och görs beräkningar över för att kunna kartlägga degraderingen (Bermeo 2016, s. 6-10). Vidare innefattas politisk polarisering, tillbakagång i politiska och civila rättigheter för medborgarna, mätningar kring landets demokratiska situation och därigenom beräknas graden av civila fri- och rättigheter, politisk kultur, politisk polarisering, politiskt deltagande, graden av funktion och effektivitet inom regeringen, den elektoral processen (Haggard och Kaufman, 2021a s. 15).

2.2.1 Inskränkning av fria och rättvisa val

Inskränkningar av fria och rättvisa val kan både innebära uppenbara valfusk i form av falska valesdlar samt mer gradvis och subtil interferens. Oavsett form syftar all inskränkning i den elektoral processen till att vinkla eller manipulera resultatet. Detta kan utgöra alla sorters ansträngningar för att försöka manipulera valresultat innan och på självaste valdagen samt bedrägeri i vallokaler, såsom falska röstkort och förstörelse av oppositionens röster. Vidare om sittande ledare finansierar deras valkampanjer med statliga medel eller sprider politiskt

laddad information i media som presenteras som fakta. Att hålla oppositionen borta från valsedeln, motverka samt försvåra väljarregistrering, ändra valregler så att de gynnar sittande ledare och besvärar motståndare (Bermeo 2016, s.7-8; Haggard och Kaufman 2021a, s. 3).

2.2.2 Politisk polarisering

Politisk polarisering beskriver Haggard och Kaufman (2021a, s. 14) som en tydlig indikator på DB och är en process där allmänheten och politiska eliter blir mer och mer delade över den offentliga förvaltningen, ideologier och partipolitiska lojaliteter. Vår operationalisering av politisk polarisering baseras på den Haggard och Kaufman (2021a, s. 17-18) gör och de fyra operationella indikatorer av politisk polarisering de har identifierat med hjälp av datasetet V-Dem som mäter polariseringstrender för både eliten och allmänheten; I vilken utsträckning som politiska eliter tillåter och tar hänsyn till motargument (respect counterarguments), förekomsten av hattal i politiska partiers retorik (political parties hate speech), samhällets polarisering och omfattningen av emot systemet civilsamhället och sociala rörelser (CSO anti-system movement) (Haggard och Kaufman 2021a, s. 17-18).

2.2.3 Inskränkning av rättsväsendets och socialförvaltningens autonomi

Haggard och Kaufman beskriver att kontroll av lagstiftaren är ett avgörande steg i maktdelningens kollaps. Då det tyder på en försvagning av demokratiska och välfungerande institutioners kontroll av den verkställande makten. De menar att den mest väsentliga maktdelningen i en välfungerande demokrati är mellan den verkställande, lagstiftande och dömande makten. Vidare att inskränkningar eller övertramp av denna uppdelning med tiden kan tyda på en DB utveckling i landet (Haggard och Kaufman 2021a, s. 3-4). Detta kan vara allt från att det styrande politiska partiet undergräver rättsväsendet genom att tillsätta lojalister till centrala byråkratiska poster, såsom centralbanker, anti-korruptionsbyråer och andra formellt autonoma myndigheter i staten (ibid. 53-54). Vidare även inskränkning av grundläggande civila fri- och rättigheter såsom yttrandefriheten, fri församling och föreningsrätt, NGO:er i det civila samhället. Politiska påtryckningar av innehållet i media, demonisering av motståndare och angrepp mot rättigheterna för diverse minoritetsgrupper (ibid, s. 3).

2.2.4 Inskränkning av oppositionens autonomi

När DB sker kan det ledande partiets politik stärkas genom successiva lagliga och samhälleliga påtryckningar (Haggard och Kaufman 2021a, s.2) och detta kan ofta resultera i en ökning av förtroendet för det makthavande partiet och medvetet desorientera och desorganisera oppositionen. Erhåller autokrater makt över rättsväsendet och civilsamhället har de möjlighet att angripa motståndares fri- och rättigheter samt utrymme för opinionsbildning (Haggard och Kaufman 2021a, s. 7). Därmed minimeras opinionens utsikt att lyckas vinna kommande politiska val (ibid, s. 9). Detta kan ske på många sätt, bland annat att oppositionen hålls borta från vasedeln samt allmänna debatter (Bermeo 2016, s. 7) eller att röster inte räknas ordentligt och rättvist (Haggard och Kaufman 2021a, s. 57). Eller via förflyttning av platsen där församlingsmöten hålls, blockering av parti motståndares tillträde i församlingssalen, försök att kringgå konstitutionella och demokratiska procedurella processer när oppositionen röstar ner förslag (ibid, s.44). Samt om det styrande partiet genomför påtryckningar för konstitutionella reformer som ökar deras egen makt och minskar oppositionens inflytande. Avslutningsvis är även konkreta felsteg inom maktutövning att utan bevis fängsla eller frihetsberöva motståndare, och innefattas i inskränkningar på oppositionens autonomi (ibid, s.66).

3. Metod och material

Utifrån Bermeos samt Haggard och Kaufmans teoribildningar är vår hypotes att den demokratiska tillbakagången som påvisats i länderna är resultatet av autokratiska ledare som gradvis utmanat de demokratiska värden och institutioner som tidigare varit starka i länderna. Detta fick effekter för länderna både som enskilda stater men även medlemsländer i EU. Uppsatsen kommer därför utgöra en teorikonsumerande kvalitativ fallstudie av hur utvecklingen inom dessa två länder kan analyseras och tolkas som DB. Då båda författarna använde fallen som forskningsområden för att formulera och kartlägga sina arbeten om DB teorin samt formativa moment som försvagar demokratiska stater. Därför är vi trygga i antagandet att den demokratiska utveckling som skett inom Unger och Polen kan beskrivas dalande. Men då vi har en utgångspunkt i DB-teorin och arbetar baklänges för att både beskriva utvecklingen i länderna samt ett urval konsekvenser, arbetar vi utifrån ett omvänt samband och förbehåller oss därför att uttrycka slutsatserna som slutgiltiga och

deterministiska. Detta beror även på att utveckling och förändring inom stater ofta beror på komplexa samband som är svåra att kartlägga och spåra till en specifik händelse. Eventuell problematik med fallstudiemetoden ämnar vi att förebygga genom att väva in komparativa analyser och definiera tydlig operationalisering för att kunna analysera utvecklingen som skett inom två olika stater, under olika årtal (Esaiasson 2017, s. 109).

Studier rör sig inom den temporala avgränsning som täcker åren där den demokratiska tillbakagången i Ungern och Polen kunnat kartläggas av tidigare forskning- åren 2010 till 2021. Under dessa år har länderna gått från högrankade demokratiska stater utifrån demokrati mätningar av forskningsinstitutet V-dem, till att vara högrankade bland de länder som genomgått den största demokratiska tillbakagången globalt (V-dem, 2019). Händelserna under dessa år kan därför anses utgöra de formativa moment som åsamkat en demokratisk tillbakagång. Förutom att se över händelseförloppet i ländernas individuella utveckling, kommer vi även att inkludera de konsekvenser som ländernas demokratiska tillbakagång har fått på EU-konstitutionen genom förändringar i fördraget om europeiska unionen. Detta för att båda länder är EU medlemsländer och har därigenom vissa krav att upprätthålla gällande sin nationella demokrati.

Urvalet kring uppsatsens material och teori kan bidra med värdefull kunskap kring händelseförloppet i Ungern och Polens respektive utveckling. Vidare vilka gradvisa förändringar som lett till långsiktiga effekter detta har fått på ländernas demokratiska utveckling. Då uppsatsen grundar sig i en utstakad teori (som stärkts och kartlagts av tidigare forskning) kan det medföra vissa begränsningar i utförandet, då en teoridriven studiet godtar befintliga definitioner och subjektiva föreställningar från de teoretiska ramverket. Vidare har vi gjort urval ur befintlig forskning för att fastställa centrala begrepp och operationaliseringar för att utstaka och beskriva utvecklingen i länderna, vilket kan utesluta andra viktiga parametrar ur uppsatsens omfång i analysen utav fallen. Detta kan påverka hypoteserna och därigenom även uppsatsens slutgiltiga resultat. Därför kan vi som nämnt ovan, inte dra deterministiska slutsatser (Beach 2016, s. 7–8, 12-13).

3.1 Val av material och källkritik

Materialet i uppsatsen kommer innefatta de parametrar vår tidigare forskning samt olika demokratiska mätning studier ex genom V-Dem har kartlagt. Dessa parametrar är ämnade för

att beskriva olika sätt en liberal demokrati kan röra sig mot ett mera auktoritärt håll. I båda länder har DB utvecklingen varit en kausal kedja av olika händelseförlopp, som lett till av ländernas demokratiska institutioner och värderingar har försvagats. Globalt sett kan man identifiera ett flertal olika händelser som på olika sätt skadat landets demokrati, vi kommer avgränsa denna uppsats till händelserna som skett i Unger och Polen. Detta är för att kunna redogöra på djupet vardera händelseförlopp och dess konsekvenser inom vår valda frågeställning.

Den temporala avgränsningen i uppsatsen gjordes främst med hänsyn till ländernas politiska övergångar och val som varit startskotten till DB utvecklingen till följd av respektive regim. Under åren vi avgränsat oss till har båda länder gått från starka och lovande liberala demokratier till att bli mer auktoritära och påvisa populistiska tendenser. Avgränsningen omfattar tidshorisonten för båda ländernas demokratiska tillbakagång fram till 2021. Men då starten för dessa är olika, 2010 i Ungern respektive 2015 i Polen; kommer analysen främst fokusera på DB trender och konsekvenser snarare än en tidsenlig politisk jämförelse.

3.2 Val av fall och teoretiskt ramverk

Materialet som används i uppsatsen utgörs av Nancy Bermeos teoretiska litteratur *On Democratic Backsliding* (2016) av DB fenomenet samt det kartläggande arbetet som genomförts av Stephen Haggard and Robert Kaufman i deras bok *Backsliding* (2021a). Dessa två arbeten utfördes med ungefär fem års mellanrum, år som var högst relevanta för den politiska utvecklingen inom respektive land. Detta innebär att Haggard och Kaufman kunde bygga vidare på Bermeos teori och kunnat utveckla vilka relevanta parametrar som mäts till deras undersökningar, samt hur de valt att operationalisera begreppet DB. Därför bidrar båda arbeten till en gemensam översiktlig förklaring av ämnet. Både genom Bermeos mer historiska perspektiv på hur demokratiska tillbakagångar kan mätas inom stater, efter vilket Haggard och Kaufman kunde ta vid och redogöra för ett ännu mer modernt perspektiv av ämnet. Detta förväntas kunna ge uppsatsen en bred och nyanserad grund att stå på, för att senare kunna analyseras utifrån vår avgränsning till Ungern och Polen.

Vi använder oss även av forskningsprojektet V-dem (u.å.) som studerar demokratisering samt även av Freedom House vilket är en oberoende amerikansk organisation som arbetar för demokratins tillväxt i världen och som studerar och publicerar rapporter kopplade till

demokrati (Freedom House, u.å). Kopplat till fallen används även ett flertal olika forskningsarbetet för att klargöra utvecklingarna i Ungern och Polen.

Vi kommer att utgå från beskrivningar och etapper av DB trender från tidigare forskning och tillämpa dessa för att beskriva utvecklingen vi sett i Ungern och Polen. Därefter vill vi lyfta några exempel av vad utvecklingen i dessa länder har fått för konsekvenser på EU konstitutionell nivå. Detta gör vi i strävan om att öka både den utomvetenskapliga relevansen i uppsatsen men även lyfta blicken till länderna i ett större perspektiv, alltså inom den demokratiska unionen båda länder är medlemmar i. Vi kommer redovisa empiri från verkligheten och därigenom nyansera förståelsen av länder som genomgår DB i ett större sammanhang, då länder i vår globaliserade värld påverkar varandra. Detta gäller i allra högsta grad en union som EU, därför ser vi en relevans i att beskriva hur ländernas politiska utveckling har påverkat EU konstitutionen. Genom att komplettera den befintliga forskningen och väva in unionens påverkan av ländernas politik hoppas vi kunna skapa en grund för vidare forskning inom området (Esaiasson m.fl. 2017, s. 32).

Bermeos teoretiska arbete *On democratic backsliding* (Bermeo 2016) har citerats många gånger i andra studier och forskningsarbeten, vidare har den publicerats i *The Journal of democracy* och även uppsatsens andra huvudarbete *Backsliding* skriven av Haggard och Kaufman. Detta anser vi höjer reliabiliteten i empirin och uppsatsens teoretiska bakgrund. *Backsliding* publicerades i januari 2021 i Cambridge University Press och har under årets gång hunnit citeras i sex andra arbeten (Cambridge University Press, 2021). Dessa teoretiska forskningsarbeten bidrar med värdefulla resonemang och empiri av området, och kommer stötta uppsatsens syfte.

3.3 Fallstudie

Det här arbetet är en empirisk fallstudie av två valda fall, Ungern och Polen (Lindvall 2007, s. 270). Alla sorters studier och metoder för med sig både för- och nackdelar och vi har förståelse för vårt vals begränsningar samt möjligheter. Vi hade som utgångspunkt att vi ville redogöra och tydliggöra hur DB kan se ut i verkligheten för att kunna skapa en begriplig och konkret bild av fenomenets utformning. Valet av fall möjliggör speciellt för en större förståelse över hur DB speciellt ser ut och kan utvecklas i ett europeiskt perspektiv. DB sker även i andra delar av världen och kan ha annorlunda utvecklingslinjer och strukturer

samtidigt som det med stor sannolikhet finns liknande skeenden som sker. Att göra valet att använda oss av två fall medför att vi kan studera två analysenheter vilket Esaiasson et al. i boken *Metodpraktikan* (2017, s. 109) anser är nödvändigt för att ett arbete ska få en tillräckligt analyserande och jämförande karaktär.

Beroende variabel: Tillbakagång/försvagandet av de institutioner i samhället vars syfte är att säkra och upprätthålla demokratin.

Oberoende variabel: Samhälleliga, politiska och statliga förändringar, makt omfördelningar, inskränkanden mellan och inom olika sfärers autonomi ex. bestämmande makten inom rättsväsendets och partipolitiken etc, polarisering inom statens bestämmande makter och olika organisationer etc, inskränkning av medias yttrandefrihet och tryckfrihet etc.

4. Bakgrund

4.1 Ungern

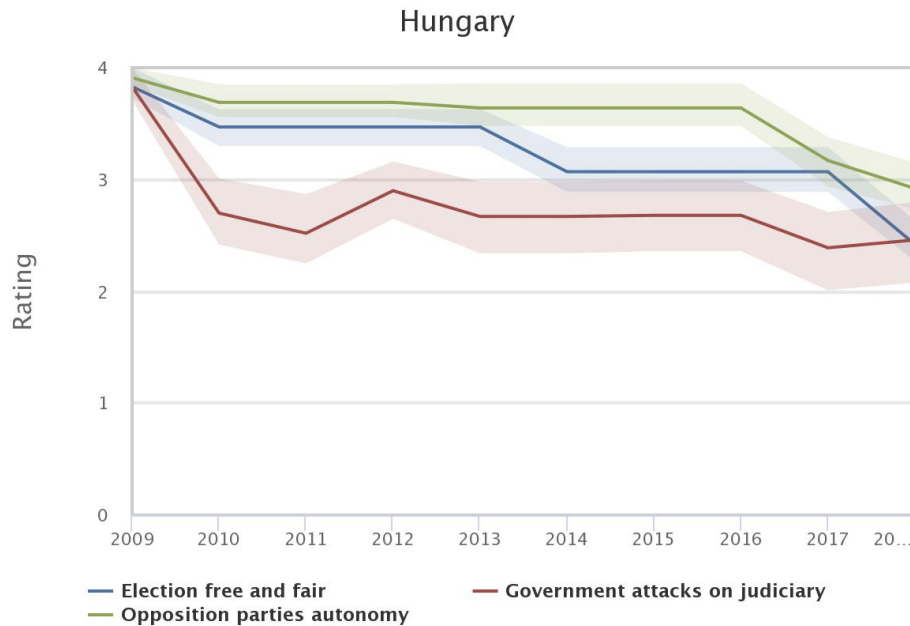
År 2010 fick Ungern en ny premiärminister vid namn Viktor Orbán, sedan dess har landets demokrati genomgått en enorm tillbakagång. Orbán har använt sin makt för att ändra både lagar och konstitutionella bestämmelser som främjat korruption och i vid bemärkelse gjort lagen till en obetydlig allmän mekanism. Han har genom riktad retorik och flertalet politiska manövrar minskat de befogenheter tilldelade rättsväsendet och statliga lagstiftare, och därigenom ökat sin egen befogenhet till självbestämmande. Detta har Orbán och nationalkonservativa parti Fidesz gjort genom att säkerställa lojala domare i landets rättsväsende, tagit kontroll över media, statliga resurser och riggat valen. Detta har lett till att oppositionspartierna inte kunnat utmana regimen, haft minimala kampanj möjligheter och stötts ut från den politiska arenan (V-dem 2019).

Efter den ekonomiska instabiliteten som följde finanskrisen 2008 är det troligt att folket tappade förtroende för det socialistiska partiet som hade styrt landet fram tills dess. Då valdes alltså Fidesz och Orbán till makten och landets demokrati började försämrans. Orbán reformerade domstolsväsendet och valde in trogna domare, trakasserade den oberoende median, drog tillbaka ekonomiska bidrag till väsentliga NGO:er och finansierade egen främjande sådana, skrev om valregler för att gynna sig själv och missgynna oppositionen

samt berikade regimens lojala vänner med statliga kontrakt utan öppna budgivningar (O'brien 2018). Detta bidrog till den demokratiska tillbakagången i landet och fortsatte under många år, trenden fick stor uppståndelse i internationell media när EU-parlamentet år 2018 initierade ett förfarande mot Ungern och hänvisade till misstänkta brott mot värden i EU-fördraget. Samt under covid-19-pandemin 2020/2021 när Orbán utnyttjade krissituationen och antog en nödhandling som gav partiet makten att styra landet genom dekret och därigenom tog befogenheten ifrån den lagstiftande makten. Detta var en obestridlig auktoritär handling som fulländade regimens inskränkning på landets demokratiska institutioner, genom att frånta rättsväsendet hela dess bestämmande makt. Till följd av detta stängde Europaparlamentets största samlade center-höger grupp av systerpartier (European people's party, EPP) av Orbáns parti i mars 2020 (Jacobsen 2020). Vidare rankas Ungern inte längre som en demokrati utan anses numera vara en electoral autokrati, ett styrelseskick där en ledare har majoriteten av makten som beslutsfattare och valdes till makten genom allmänna folkval. Ungern har tillsammans med Polen visat på världens sämsta demokratiska utveckling mellan åren 2010 (när partiet Fidesz kom till makten) och 2020 (Haglund 2021).

Grafen nedan visar på Ungerns demokratiska tillbakagång mätt i "rättvisa och valfrihet, oppositionspartiernas autonomi och regerings attacker på rättsväsendet sedan 2009". Mätningen sker mellan siffrorna 0 och 4, där 0 indikerar i de olika mätningsområdena att val är felaktiga, att de ej finns några autonoma oppositionspartier samt att attacker/inskränkningar på rättsväsendet sker ofta. Medan 4 indikerar att valen är fria och rättvisa, oppositionspartier är självständiga och oberoende samt att det ej skett angrepp på rättsväsendets integritet (V-dem, 2019). Grafen är framtagen av V-dem institutet, ett fristående forskningsinstitut som arbetar med att mäta demokrati världen över och har sitt huvudkontor hos statsvetenskapliga institutionen på Göteborgs universitet.

4.2 Polen

År 1989 gick Polen från det tidigare kommuniststyret och deras demokratiska institutioner började att utvecklas, samtidigt skedde även en stark ekonomisk tillväxt i landet. Den här tillväxten men även andra samhällsförändringar gjorde att vissa grupper gynnades mer av omställningen än andra och klyftor mellan grupperna förstärktes. Liberala partier för europeiskt samarbete stod på ena sidan och partier som uppgav sig stå upp för polska intressen och för deras katolska värdegrund stod på den andra sidan. Sedan 2015 har det socialkonservativa partiet Lag och Rättvisa (PiS) haft makten i landet och har utfört ett flertal åtgärder för att utöka det politiska inflytandet över demokratiska institutioner vilket i sin tur hotar för en demokratisk tillbakagång (Freedom House, 2021a).

I rapporten “Nations in transit 2015” utförd av Freedom House (2015) klassificeras Polen som en konsoliderad demokrati, alltså en demokrati som har en av de bästa utförda politiken inom ramen för liberal demokrati. Rapporten “Nations in transit” utvärderar demokratiers tillstånd runt om i världen och har ett fokus på demokratiska institutioners välstånd genom att studera den påverkan handlingar har haft som genomförts både av statliga och icke-statliga aktörer (Freedom House. u.å.). Sedan 2020 klassificeras inte Polen längre som en konsoliderad demokrati utan kategoriseras nuförtiden som en semi-consolidated democracy, som kan översättas ungefär till halv konsoliderad demokrati vilket är ett steg längre ned på skalan (Freedom House 2021a).

Hur kommer det sig att det kunde ske en sådan demokratisk regression i en demokrati som Polen som många ansåg vara färdigutvecklad (Haggard och Kaufman 2021a; Przybylski 2018)? Wojciech Przybylski beskriver i sitt normativa arbete *Can Poland's Backsliding Be Stopped?* (2018, s 52-53.) hur situation som Polen befann sig i strax efter kommuniststyrets fall år 1989 skapade en stark misstro till de demokratiska institutionerna då inflationen ökade kraftigt i landet och de extrema åtgärder som infördes orsakade att en del medborgare förlorade mycket av sin egendom. För att landet skulle ta sig ut ur situationen och förbättra sitt geopolitiska läge gick de även med i NATO år 1999 och EU år 2004. Dessa beslut medgav dock att Polen fick acceptera svåra ekonomiska reformer som även generade andra förändringar i många olika delar av det politiska systemet. Efter ingången i de olika medlemskapen lyckades nation dock hålla sin demokratiska institutioner stabila trots att det fanns spänningar mellan de två stora partierna PO och PiS som skapade en del polarisering och landets befolkning delades i stor del upp mellan de två partierna. Stabiliteten bevarades även vid finanskrisen 2008 som slog hårt mot ett flertal grannländer. År 2010 skedde däremot en olycka som skulle komma att betyda mycket för Polens framtida politiska klimat, ett plan med ett stort antal generaler, regeringsledamöter och president Lech Kaczyński störtade och alla passagerare gick bort. Presidenten var partiledaren för PiS, Jarosław Kaczyński, tvillingbror och Kaczyński skulle komma att använda broderns död för att skapa en vändpunkt i partiets politik som kom att ena partiets väljare kring konspirationsteorin att utredningen som bedömde händelsen som en olyckshändelse inte var korrekt (Przybylski 2018, s. 53-56).

Efter att PiS vann valet 2015 skulle Jarosław Kaczyński komma att integrera konspirationsteorier in i partiets politiska narrativ. Till stor del handlade det om att han anklagade resterande partier för att de hade gjort att de själva gynnades av systemförändringen och att de hade svikit delarna av befolkningen som hade hamnat illa till på grund av förändringen. Kaczyński strävade efter att komma tillbaka till en mer centraliserad makt och att toppen därmed skulle ha mer makt och stoppa lokala beslutfattande organ (Przybylski 2018, s. 56). Trots att en demokratisk tillbakagång skedde skulle stödet för PiS hos stor del av befolkningen inte minskas de kommande åren (ibid, s. 57).

4.3 Fördraget om Europeiska unionen (EU), artiklarna 2 och 7

Utöver de följder som DB har fått inom nationernas gränser, finns det även konsekvenser för unioner och samarbeten som länderna är med i. Både Ungern och Polen är med i EU och därför ser vi relevans i att redogöra för unionen fördrag samt vilka konsekvenser och förändringar demokratiska tillbakagångar inom unionens medlemsländer har fått på fördraget. Dessa syftar till att tilldela befogenheter för att unionens gemensamma mål ska uppnås och skapa en fastare sammanslutning mellan de europeiska länderna och folken. Senare i analysen är det relevant att se över de EU-artiklarna som närmast berör detta ämne, därför kommer artiklarna 2 och 7 i EU-fördraget att introduceras men först förs en inledande presentation av vad EU egentligen innebär.

EU är ett samarbete, en representativt demokratisk gemenskap mellan olika nationer baserat på rättsstatsprincipen vars huvudsakliga värden är att främja alla EU-medborgares mänskliga rättigheter, jämlikhet, frihet och mänskliga värdighet (EU, u.å). Dessa värden har operationaliserats och tydliga mål har utstakats och uttrycks bland annat genom artiklarna i Fördraget om Europeiska unionen. Unionens medlemsländer alla godtagit dessa mål och artiklar för unionens gemensamma strävan och målsättning för unionens värden. Artiklarna syftar till att förtydliga värden som alla EU medlemsländer måste främja. Eventuella DB tendenser som medlemsländerna tillåter eller misslyckas att motverka och förebygga genom försvagningar av egna institutioner på nationell nivå står i direkt motsättning till värdena i Artikel 2.

4.3.1 Artikel 2 i EU-fördraget

Artikel 2 i EU-fördraget syftar till att skydda de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, samt att medlemsstaterna ska söka stärka unionens gemensamma värden. För att uppnå detta krävs det även att medlemsländerna aktivt motverkar och motarbetar samhällstrender/tendenser som går emot dessa värden. Detta innefattar eventuella trender som DB. (EU-fördraget 2012, Artikel 2)

4.3.2 Artikel 7 i EU-fördraget

Artikel 7 i EU-fördraget beskriver säkerhetsåtgärderna och kontrollerna av medlemsstaternas arbete kring Artikel 2, som en förebyggande fas. Europeiska rådet har ansvar för att kontrollera medlemsstaternas hantering, implementering och eventuell risk av åsidosättning

av innehållet i artikel 2. Om åsidosättande av värdena i Artikel 2 påvisas får rådet besluta om sanktioner mot landet i fråga om kraven i Artikel 7 har uppnåtts (EU-fördraget 2012, Artikel 7).

5. Analys och diskussion

Nedan kommer de parametrar som presenterades tidigare i uppsatsen och som operationaliserades i 2.2 att redogöras och kopplas till fallen Ungern och Polen. Till viss del kommer de olika parametrarna att överlappa och ha betydelse för varandra. Därefter kommer konsekvenser på EU-nivå att analyseras och diskuteras.

5.1 Inskränkning av fria och rättvisa val

Hot mot fria och rättvisa val beskriver Bermeo (2016, s. 7-8) i sin bok att det nuförtiden inte längre sker på ett uppenbart sätt utan val manipuleras mer strategiskt (ibid s. 6). Modern backsliding innefattar insatser vars ändamål är att förvandla valet till en spelplan där ledaren eller ledarna har ett överläge. Många av dessa inskränkningar utförs dock på ett sätt som gör att själva valet inte anses vara opålitligt och påbörjas långt innan självaste valdagen, vilket gör det svårt att observera och kritisera (Bermeo 2016, s. 13).

Haggard och Kaufman beskriver fria och rättvisa val som grundpelare i demokratins kärna, och menar att utan integritet i valprocessen förloras redbarheten och ansvarsfullheten i de valda ledarna. De beskriver att kravet om fria och rättvisa val inom demokratiska stater som det enda sättet för väljare att känna sig rättvist representerade och därigenom få sin röst hörd (Haggard och Kaufman 2021a, s. 3). En tillbakagång av valsysteemets integritet kan ske på en otalig mängd olika sätt, många utav dem subtila och gradvisa.

I Polen sker inte uppenbara inskränkningar av fria och rättvisa val, det ledande partiet PiS har fortfarande ett stort stöd bakom sig hos stora delar av befolkningen. I alla fall är det svårt att uttolka att det tydligt sker. Partiets sätt att alienera motståndare och skapa ett politiskt narrativ som inte helt sanningsenligt som beskrevs i bakgrunden kan vara ett sätt där valens oberoende inskränkas. Det är tydligt att se att partiledaren för PiS, Jarosław Kaczyński, har skapat en spelplan där han styr och har auktoriteten. Wojciech Przybylski (2018, s. 59) redogör för hur Polens regering har börjat införa lagändringar som kom att öka antalet politiskt utsedda i

valadministrativa organ vilket kan ses som ännu ett hot för fria och rättvisa val. Polen är ett utmärkt exempel på hur manipulativt och subtilt DB kan ske. En demokratiskt vald ledare har inte odemokratiskt störtats och befolkningen har inte stoppats från att rösta, inga uppenbara valfusk har skett. Men detta innebär inte att valfusk inte har skett utan att det endast blir svårare att uppfatta och kartlägga problematiken, samt framföra tydliga belägg för att förhindra det. Det är det som på många sätt är det svåra med modern DB. Det subtila gör det inte bara ibland svårt att urskilja att det sker utan det gör även att det kan vara svårt att rättfärdiga handlingar som tillsätts för att stoppa tillbakagången.

I Ungern fastställde ledningen tidigt att deras parti Fidesz skulle fortsätta besitta majoritet i parlamentet genom valreformer. 2011 förändrades valreglerna på ett sätt som var svårt för befolkningen att begripa samtidigt som de gjorde det lättare för Fidesz-lojala människor i grannländer att rösta och svårare för andra som levde i andra delar av Europa eller USA. Ungern har ändå utfört sina handlingar på ett sätt som inte var brutalt eller radikalt nog att det gjorde att andra länder bevakade dem och de fortsattes att klassificeras som demokrati ändå till 2019 (Haggard och Kaufman 2021a, s. 68-69).

Sammanfattningsvis har de styrande makterna i både Ungern och Polen fört en politik som är skadlig för demokratin men inte tillräckligt "tydlig" för att genererat stark kritik, då förändringarna skett inkrementellt. Det har varit svårt att hitta konkreta fall där valen i respektive land riggats eller rösterna felräknats, medborgare har inte heller fysiskt stoppats från att rösta. Utan det sker mer under radarn eller att det styrande partiet förändrar reglerna så att de främjar egna intressen.

5.2 Politisk polarisering

Politisk polarisering kan ske exempelvis på grund av att väljare delar upp sig själva i olika sorters grupperingar såsom politiska partier eller sociala grupper som har en mer homogen karaktär. Detta betyder inte nödvändigtvis att det är en självklarhet att gruppen blir en av mer extrema åsikter men kan ofta skapa en tydlig dimensionen av "vi" mot "dem" gällande ett flertal nyckelfrågor (Haggard och Kaufman 2021a, s. 14).

Enligt mätningar från reportrar utan gränser har båda länder genomgått en tydlig försämring av pressfrihet sedan 2013, av alla EU-länder ska Ungern numera ha den näst lägsta graden av

pressfriheten enligt index och Polen den femte lägsta (Europaportalen, 2021). I Polen syns en tydligt nedåtgående trend sedan 2015 när det nationalkonservativa partiet Lag och Rättvisa (PiS) kom till makten, detta kan leda till enorm polarisering i samhället då media står för en stor del av information och nyhetsflödet till medborgarna. Under Orbans styre i Ungern anmäldes flera underminerande handlingar på media genom ekonomiska påtryckningar och skatter för vissa medier samt mer förmånliga tider och uttryckt stöd för andra (ibid, 2021). Vidare kan interna skiften inom partiideologi spä på polariseringen, som Orbán tydligt gjorde i Ungern då han initialt gick in i politiken som en liberal demokrat men började senare dra sig mer mot det konservativa hållet runt 2008 när den ekonomiska krisen slog till och vann över konservativa väljare med nationalistisk och populistisk retorik. Detta kan anses vara ett sätt att bredda sin väljarbas och stjäla väljare inom ideologierna, genom att framstå som en stark nationalistisk och beskyddande ledare som prioriterar Ungern i svåra tider. (Jacobsen 2020; Haggard och Kaufman 2021a, s. 24) Och för att ytterligare stärka sin politiska position började Orbán kritisera oppositionen som "syndabockar" för det rådande spända ekonomiska läget. Detta gjordes genom att splittra och polarisera folket ytterligare genom att beskylla det ledande socialistiska partiet för att vara korrupta och att de bär skulden för de ekonomiska svårigheterna landet befann sig i (Haggard och Kaufman 2021a, s. 45-46). Polarisering kan alltså spås på av större kriser i samhället och där politikerna skuldbelägger varandra och vill få sin opposition att se ut som syndabocken. Detta kan även tyda på en allmänt splittrad regering, där partipolitiker fokuserar på att vinna väljare genom att splittra folket till följd av att propagera "vi" mot "dem" snarare än att försöka förena dem.

Haggard och Kaufman (2021a, s. 33) ser även att mycket av den politiska polariseringen i Polen började med den förändrade blockpolitiken som skedde när partisystemet omformades. Innan 2005 hade systemet varit uppbyggt som ett tvåblockssystem men byttes ut mot partierna Lag och Rättvis (PiS) och Medborgarplattformen (PO). Den växande kulturella klyftan mellan de två partierna samt Jarosław Kaczyńskis konspirationsnarrativ som beskrivs i uppsatsens bakgrund ledde till ökad polarisering och är ett exempel på hur politiker kan öka den politiska polariseringen genom att frambringa sociala klyftor för att öka den egna politiska makten (Haggard och Kaufman 2021a, s. 34). Detta kan liknas med det som skedde i Ungern och som diskuterades ovan, att man använder "vi" mot "dem"-propaganda för utöka sitt inflytande vilket kan påvisa att det är en politisk strategi som autokrater använder sig av (ibid, s. 38).

Sammanfattningsvis så finns det tydliga belägg för att det har skett en stark politisk polarisering i både Ungern och Polen och att liknelser mellan de två ländernas utvecklingar samt strategier är enkla att urskilja. Politisk polarisering är något som tycks öka i många delar av världen och är något som den politiska sfären blir ännu mer definierad av. Fallen är dessutom bra exempel på att det inte behöver uppkomma nya politiskt extrema partier som främjar det polariserade läget utan det kan snarare vara stora partier som utvecklar mot en mer extrem riktning (Haggard och Kaufman 2021a, s. 45). Ungern och Polen har haft relativt konstanta ledare men man kan ändå se partiförändringar genom att partiets ledare har förändrat sina åsikter (ibid s. 21). Värt att understryka är att ofta har polariseringen ökat långt innan partier som PiS och Fidesz vunnit makten men att de fortsätter använda polarisering som ett politiskt verktyg (ibid s. 18).

5.3 Inskränkning av rättsväsendets och socialförvaltningens autonomi

Att inskränka mot rättsväsendets och socialförvaltningens oberoende skapar utrymmet för autokratiska ledare att testa gränserna gentemot dessa kontrollinstanser. Den politiska arenan är inte säregen från samhället i stort och kan i många fall sätta tonen för normer i samhället, därför är det viktigt att beskydda demokratiska värderingar som utgör stöttepelarna för de kontrollinstanser demokratiska stater har. Genom att begränsa, ifrågasätta eller reducera autonomi hos rättsväsendet och socialförvaltningen skadas de demokratiska värdena, samt riskerar att erodera maktfördelningen mellan myndigheter. Exempel på detta finns i både Ungern och Polen, där ländernas ledare på olika sätt har påverkat övriga statliga myndigheter. Genom att göra intrång i “viktiga byråkratiska poster, såsom centralbanker, anti-korruptions byråer och andra formellt autonoma myndigheter i staten” (Haggard och Kaufman 2021a, s. 53-54). Politiska handlingar som inskränker myndigheters autonomi samt eroderar maktfördelningen inom regeringen och väsentliga kontroll institutioner, kommer sannolikt leda till en demokratisk tillbakagång. Detta innefattar även alla medvetna handlingar som ämnar till att utesluta och minimera alla tänkbara oppositionsgrupper och möjliga hot. Detta kan vara att utesluta oppositioner från den allmänna debatten genom att kontrollera media, skifta samhällets uppfattning om en politisk kärnfråga genom riktad och propagerande retorik, samt minimera yttrandefriheten och rätten till församling hos civilsamhällesgrupper som stöttar oppositionens politik (Haggard och Kaufman 2021a, s. 7,12).

I V-dems rapport *Autocratization turns viral* (2021, s. 19) beskriver de hur Polen och Ungern fortsatt bli mer autokratiserade genom deras attacker på deras egna rättsväsenden och inskränkningar på media och civilsamhället. I Polen var inskränkningar på rättsväsendets oberoende något de utförde redan de första åren efter att PiS vann makten 2015. Det året och det kommande genomförde regeringen systemförändringar som bröt bryter mot den polska författningsdomstolen (Trybunał Konstytucyjny) då de inrättade sina valda individer i tribunalsätena och sedan införde procedurella förändringar som skulle göra det svårare för domstolen att fastställa domar. 2016 infördes även en lag som försvagade mötesfriheten då den tillät ledningen att ge företräde till speciella grupper och möten, året därpå omformades utbildningssystemet trots stora protester. Regeringen genomförde även utvecklingar som centraliserade deras makt och utökade kontrollen över lokala beslutfattande organ. 2017 och 2018 gjordes ännu fler försvagningar på institutionella kontrollmakter genom fler förändringar på rättssystemet. Bland annat är det nu politiska utnämningar som bestämmer vilka femton domare som får sitta på nationella rättsväsendetrådet som i sin tur sedan väljer ut domare. Även är Högsta domstolens sittande domare mer hotade att bli utkastade och deras juridiska domar är mer receptiva för att bli omvända (Przybylski 2018, s. 58-59).

I Ungern gjorde ledaren Orbán nationens Högsta domstol ännu större för att kunna tillsätta fler egna domare. År 2013 godkände parlamentet att politiskt utnämnda individer inom rättsväsendet skulle kunna fastställa utnämningar av domare och de skulle kunna åsidosätta föregående konstitutionella domar vilket gjorde att Högsta domstolens makt försvagades ännu mer. Detta är ett konkret exempel på hur rättsväsendets oberoende kan begränsas och att maktfördelningsprincipen kränks (Haggard och Kaufman 2021a, s. 54). Som nämndes i bakgrunden använde Orbán även den rådande Covid-19 pandemin för att stärka sin kontroll över den lagstiftande makten genom dekret som diskuteras vidare i 5.6. Detta var ett tydligt missbruk av lagändringar till följd av krissituationen och ett grovt åsidosättande av maktindelningen mellan den verkställande lagstiftande och den dömande makten. Som följd av detta och en rad andra politiska maktmanövrar uteslöts partiet Fidesz ur EU-parlamentets EPP grupp som troligtvis både ledde till att partiets ansvarsutkrävande gentemot EU minskade men även att partiet tappade bestämmande makt inom unionen.

Sammanfattningsvis har makten centraliserats runt de ledande partierna i Polen och Ungern och procedurella förändringar har utförts som har försvårat domstolars arbete att fastställa domar. I båda länder har även maktfördelningen blivit mindre tydlig och partiljala

tjänstemän har i större grad valts in till förtroendeposter. Detta motsäger rättsväsendets roll i en demokrati, att det ska kunna vara ett oberoende organ.

5.4 Inskränkning av oppositionens autonomi

Något som ofta inträffar i länder där DB sker är att det styrande partiets politiska motståndare hotas. I Polen när PiS-regeringen började inskränka på rättsväsendet som beskrivs i 5.3 hotades även oppositionens autonomi. Exempelvis skedde omröstningar av budgetlagar i slutna rum där oppositionens ledamöter förbjöds tillträde. Man kan även diskutera problematiken med att den parlamentariska forskningsbyrån vars råd och uppmaningar i stor utsträckning syftar till att vägleda den styrande makten väldigt ofta ignoreras. Vidare utgörs en övervägande andel av byråns personal och tjänstemän av PiS handplockade (troligtvis partiljala) individer (Przybylski 2018, s. 58). Det finns även belägg för att Orbán i Ungern har använt statliga medel för att köpa lojalitet hos tjänstemän (Haggard och Kaufman 2021a, s. 52).

Haggard och Kaufman (2021a, s. 77) beskriver hur Ungern och Polen inte har utfört de klassiska, tydligt odemokratiska, tillvägagångssätten att hämma sina motståndare som att exempelvis anhålla eller fysiskt hota dem alternativt helt förbjuda partiopposition. De två nationerna utför snarare mer strategiska och subtila inskränkningar, som tydligt exemplifierar modern DB. Genom att skriva om konstitutionen i syfte att koncentrera och strategiskt fördela regeringens makt samt skapa utrymme för laglig korruption och mediamanipulation kan regeringen begränsa oppositionens politiska inflytande och möjligheter till opinionsbildning (ibid s. 77). Förekomsten av dessa medvetet subtila politiska maskhål öppnar upp för diskussion kring framtida utveckling av demokratiska tillbakagångar, då även stadgade demokratier i en etablerad demokratisk union kan erfara demokratiska nedgångar. Därför är det sannolikt att alla demokratier kan dra fördel av att institutionerna kontrollinstanser och övervakande organisationer i syfte av att fånga upp DB-trender i sina tidiga skeden.

I en välfungerande demokrati är det väsentligt att politisk opposition ska få utrymme att uttrycka åsikter och därigenom representera väljare som inte delar det styrande partiets åsikter eller ideologiska tillhörighet. Om det styrande partiet på olika sätt förtrycker oppositionen, eller på andra sätt strategiskt minimerar dess möjligheter till opinionsbildning,

tar den politiska mångfalden skada och kan leda till att färre väljare känner sig representerade eller upplever att deras åsikter eller ideologiska perspektiv förs fram i politiska sammanhang.

Sammanfattningsvis kan vi sedan se att både länder har, precis som vid flera av de andra parametrarna, inskränkt på oppositionen på ett sätt som är subtilt. Det ledande partierna har gjort det besvärligt för de politiska motståndarna att föra fram sin politik och vara en aktiv del i den politiska sfären. Det här kan vara oerhört skadligt då befolkningen kan bli delad och uppleva att man inte blir representerad. På grund av det här ser vi att en större granskning av demokratiska institutioner hade kunnat motverka det från att inträffa.

5.5 Fördraget om Europeiska unionens artikel 2 och 7 samt förändringar på EU-nivå till följd av DB i Ungern och Polen

Artikel 2 förtydligar EU:s grundläggande värderingar kring mänskliga fri- och rättigheter, respekt för individens liv, frihet, jämlikhet och rättsstatens demokratiska funktionssätt. Denna artikel skyddas och förstärks av Artikel 7, som förtydligar unionens skydd av värdena i Artikel 2 genom kontroll av medlemsländernas samt möjligheten att tillrättavisa vid eventuella åsidosättanden av Artikel 2. Båda artiklar har ratificerats av medlemsländerna och representerar förhållningsregler från medlemsstaternas sida, där åsidosättande av artikelns innehåll leder till disciplinerande efterföljder för landet i fråga utifrån Artikel 7. Dessa efterföljder ska drabba medlemsländer som låter DB få fortgå och utvecklas. Efterföljder i form av säkerhetsåtgärderna enligt Artikel 7 sker då den demokratiska tillbakagången redan infunnit sig, och är den EU konstitutionella insatsen för att säkra demokratiska värden och försäkra rättigheterna i artikel 2. (EU-fördraget, 2012)

Artikel 7 syftar alltså till att säkra de värden som anges i Artikel 2 och tydliggör de konsekvenser som följer eventuella åsidosättanden av dessa. Europeiska rådet agerar tillsammans med andra EU-instanser eller medlemsländer för att juridiskt tillrättavisa de medlemsländer som inte agerar i linje med unionens fördrag. Eventuella fastslag om att ett medlemsland åsidosätter värdena i Artikel 2 kräver enhällighet. Detta sker efter att rådet har fått godkännande av parlamentet med en kvalificerad majoritet och kan resultera i att rådet fråntar några av medlemslandets rättigheter, exempelvis sin rösträtt i rådet. Detta förfarande, som i grunden syftar till att vara förebyggande bygger som ovan nämnt på kravet om enhällighet. Detta har visat sig vara problematiskt då länder kan gå ihop och rösta solidariskt

för att skydda varandra, och därigenom undvika eftergifter trots tydliga underlag för åsidosättande av Artikel 2. Detta har framgått av att Ungern och Polens regeringar aviserat att de kommer lägga in beskyddande vetoröster mot alla beslut som rör det andra landet (Marzocchi, 2021).

Detta är problematiskt då båda länder kan anses prioritera solidaritet gentemot varandra över unionens demokratiska värden och konstitutionella bestämmelser. Ifall detta skulle bli en trend inom unionen kan man tänka sig att andra närliggande länder, exempelvis med ekonomiska och ideologiska likheter eller snarlika språk, historia och kultur kan gruppera sig och därmed urholka unionens grundprinciper. Eventuella subgrupperingar inom unionens medlemsländer hade till exempel kunnat bli länderna i skandinavien och kalla krigets östblock. Detta hade kunnat leda till en skev solidarisk situation och favorisering av länderna i sin subgrupp. Nationerna hade sannolikt arbetat för att främja sig själva och nära allierade i stället för förbättringen av hela unionen. Riskerna med detta hade kunnat vara framkomsten av ett politiskt klimat som liknar den som existerade under kalla kriget, spänt och osäkert med en selektiv tillämpning av unionens värden och principer.

En lucka mellan Artikel 7 och ländernas begränsning av dess påföljder uppmärksammades på grund av DB-utvecklingen i Ungern och Polen och ledde till ett överträdelseförfarande där kommissionen lanserade ett ramverk för att stärka rättsstatsprincipen. Detta skrevs av kommissionen till Europaparlamentet och rådet år 2014. Detta ramverk syftade till att skydda rättsstaten och på ett slagkraftigt sätt befästa respekten för det demokratiska systemet (Kommissionen meddelade 2014). Detta tänktes komplettera Artikel 7 men efter otillfredsställande verkan i Ungern och Polen vidtog kommissionen ytterligare åtgärder för att stärka rättsstatsprincipen inom unionen. Detta officiella meddelande skrevs 2019 och kallades "en åtgärdsplan" (Marzocchi, 2021). Målet med åtgärdsplanen var att introducera en mekanism för att bättre granska rättsstaten och dess funktion i varje medlemsland. Detta skulle publiceras i en årlig rättsstatrapport med ett kapitel per land som rannsakar rättssystemet, ramar för korruptionsbekämpning, mediernas mångfald samt institutionella frågor rörande kontroller och motvikter. Den första rapporten publicerades i september år 2020 och anses stärka EU:s övervakning av medlemsstaternas tillämpning av både civilrätt och rättsskipningen inom EU men även straffrätt, förvaltningsrätt, rättsväsendets oberoende, korruption, utrymmet för det civila samhället och nationell maktindelning. Åtgärdsplanen är en

utav många instrument som EU stipulerat för att skydda de värden som utgör unionen samt stärka dialogen mellan medlemsländerna och EU:s organ (ibid, s. 4-5).

Till följd av kritiken som riktades mot Orbáns parti Fidesz har även EU-parlamentets största center-höger folkliga parti EPP valt att utesluta Fidesz ur gruppens medlemskap. Och efter hot om fullständig avstängning valde Fidesz att gå ur EPP (Davidsson, 2019). Denna avgång kommer påverka Orbáns parti mer i Europa än lokalt i Ungern. Då EPP är det största partiet i Europaparlamentet och delegerar mest utskottsledamöter och ledare för deras respektive representanter inom varje EU medlemsland, kommer Fidesz ledamöterna ha väsentligt mycket mindre mandat att utveckla, föreslå och ändra EU-lagstiftning. Detta minimerade Fideszpartiets och Ungerns möjligheter att utforma EU-lagstiftningen för att passa partiets ekonomiska prioriteringar. Att lämna EPP försvagade även Fidesz då de inte längre kunde beskriva sig som ett mainstream konservativt parti och därigenom få mindre gehör och signifikans hos andra konservativa krafter i Europa. Inom Ungern utgör detta sannolikt inga större konsekvenser, då konservativa väljare som redan var missnöjda med partiets politik redan flockats till andra ledare eller fristående konservativa partier. Och väljare som är nöjda med Fidesz-regeringen och dess politik kommer troligen inte ändra åsikt till följd av EPP situationen. Följare till Orbáns parti kan rentav komma att stärka sin partiaffiliation och lojalitet då Fidesz kan ses som ett folkligt parti som blir martyr av EU-parlamentets utelämnande (Bede, 2021). Sammanfattningsvis minskar detta partiets ideologiska stöd på EU-nivå och gör det svårt för Orbán och Fidesz att driva frågor inom EU-parlamentet för att stötta sin politik, men har en minimal påverkan på Orbáns politiska ställning inom landet.

5.6 Avslutande diskussion

Sannolikt den största problematiken med demokratiska tillbakagångar är dess inkrementella förändring. När en utveckling sker långsamt och inte får stor uppmärksamhet i media eller att det blir påtaglig och synlig uppståndelse genom exempelvis demonstrationer eller militärt ingripande, kan det skapa nya normer. När politiken rör sig mer åt ett håll och leds av en skicklig politisk ledare som genomför vissa lagändringar och långsamt blir mer populär så kan det uppfattas som naturliga förändringar istället för eventuella hot mot demokratin. Svårigheten med DB är att det ofta sker långsamt, att demokratiska institutioner används av ländernas ledare och medborgarna hinner vänja sig med nya normer, och därför inte upplever utvecklingen som extrem eller riskabel. Problematiken kring detta är att utvecklingen inte

identifieras som skadlig mot demokratin tills i efterhand, när demokratin och funktionen av dess institutioner har tagit skada. Och i det läget har medborgarna redan hunnit vänja sig vid nya normer så att eventuella förändringar i syfte att åtgärda hoten mot demokratin kan uppfattas som invasiva. Exempelvis att Viktor Orbáns regeringsparti Fidesz gick ur/uteslöts ur EPP, leder till polariserande konsekvenser i EU-parlamentet och kan få mobiliserande följder för partiljoralta väljare inom Ungern. Trots att det gjordes som en påföljd av partiets förvillelse från europeiska konservativa principer och värderingar samt missbruk av unionens godkända kris lagar för att hantera covid-19 pandemin.

6. Slutsats

Denna uppsats har undersökt och tillämpat teorin democratic backsliding (DB) för att förklara de tillvägagångssätt som ledande partier använt för att vinna makten i Ungern och Polen som aktiva steg mot ländernas demokratiska tillbakagång. Uppsatsen är en teorikonsumerande kvalitativ fallstudie och därför har vi utgått ifrån en teoribildning av DB och tillämpat det på analysenheterna Ungern och Polen. Detta för att se hur tillbakagången har manifesterats i respektive land utifrån definierade indikatorer av tillbakagången sett i tidigare forskning. Syftet med denna uppsats var att redogöra för DB i länderna utifrån fyra operationaliseringar av begreppet och teorin DB. Teorin beskriver den kausala kedja av en mängd inkrementella och stegvisa handlingar och politiska trender som försvagar demokratiska värden och institutioner som över tid kan beskrivas som en demokratisk tillbakagång. Vi ville även undersöka exempel på vad den demokratiska tillbakagången har fått för konsekvenser på EU-fördraget och andra relevanta aspekter på EU-nivå. De fyra faktorerna syftar till att skapa en tydlig bild av hur demokratiska tillbakagångar kan definieras och konkretiseras. Uppsatsen utgörs av en fallstudie av Ungern och Polen där den demokratiska tillbakagången har påvisats genom komparativa moment, där förekomsten av de fyra parametrarna redogörs och jämförs mellan länderna. Vi har använt oss av tidigare forskning för att definiera och konkretisera DB där speciellt *Backsliding* (2021a) av Stephen Haggard och Robert Kaufman har möjliggjort en omfattande uppsats. Även Nancy Bermeo (2016) och andra forskare har använts samt Freedom House och V-Dem för uppfylla studiens syfte. De olika källorna har givit en bred förståelse för kunna fånga uppsatsens centrala del. Uppsatsen har även bidragit med förståelse för relevanta delar i Polens och Ungerns politiska bakgrund samt introducerat aktuella EU-artiklar.

Vi har funnit belägg för att politisk polarisering, inskränkningar på de demokratiska valen, rättsväsendet, socialförvaltningen och oppositionen har förekommit. Det här har vuxit fram över tid i både Ungern och Polen på ett subtilt sätt och har varit svårt att bevaka.

Tillbakagången har i efterhand kunnat redogöras i samband med större samhällsliga förändringar och kriser men har i stor utsträckning liknat naturliga samhällsliga förändringar. Då samhället och politiken är i konstant utveckling har den inkrementella erosionen av demokratiska värden och institutioner varit pågående utan att gagna större politiskt motstånd eller kritik. Förändringarna i respektive land normaliserades över tid och nya normer kunde slå rot.

Slutligen finns flera områden som hade varit intressanta att bedriva vidare forskning på som en fortsättning på vår undersökning. Exempelvis har parametrarna vi valt skapat en omfattande bild av DB-situationen i Ungern och Polen men något vi har reflekterat kring är huruvida andra faktorer eller parametrar kan ha en betydelse och tydliggöra bilden av Polens och Ungerns demokratiska tillbakagång i en ännu större omfattning. Faktorer som media och hur respektive styrande parti har format och styrt nyheter och debatt därigenom. Vidare om ländernas ekonomiska situation har påverkat tillbakagången (Haggard och Kaufman 2021a, s. 8, 22), om religiösa uttryck har utnyttjats eller förtryckta i samband med DB (ibid s. 22). Hur graden av jämlikhet och jämställdhet förändrats när länderna genomgår DB (ibid s. 22), vidare om inställningen till anti-immigration och gemensam historia kan tänkas påverka utvecklingen (ibid s. 22). Även covid-19-pandemin och dess fortsatta följder på det politiska klimatet såsom riskerna i hur folket och politiken har polariserats hade kunnat utgöra intressanta frågor för framtida forskning kring ämnet.

7. Referensförteckning

Sekundärkällor:

Beach, Derek & Pedersen Brun, Rasmus. “*Process-Tracing Methods: Foundations and Guidelines*”, 2a upplagan. 2016. University of Michigan Press, 2019

https://www.press.umich.edu/10072208/process_tracing_methods

Bermeo, Nancy. “On Democratic Backsliding”. *Journal of Democracy*, vol. 27, no. 1, Jan. 2016, pp. 5-19. <https://journalofdemocracy.org/articles/on-democratic-backsliding/>.

Bede, Àbel. 2021. Fidesz is leaving the EPP. What are the implications?. *Kafkadesk Budapest Office*. 8 Mars

<https://kafkadesk.org/2021/03/08/fidesz-is-leaving-the-epp-what-are-the-implications/>

(hämtad 2022-01-02)

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann, och Wängnerud, Lena. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5 uppl. Wolters Kluwer, 2017.

EU, Europa.eu. *Principer och värden*.

https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/principles-and-values_sv

(hämtad 25/11/2021).

EU-fördraget, Fördraget om Europeiska Unionen (konsoliderad version). *Europeiska unionens officiella tidning*, 26.10.2012.

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2b140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.006.02/DOC_1&format=PDF (hämtad 01/12/2021).

Freedom House. 2021a. *Nations in transit 2021*.

<https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2021> (hämtad 2021-12-08).

Freedom House. 2017. *Nations in transit 2017*.

<https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2017> (hämtad 2021-12-13).

Freedom House. 2021b. *NEW REPORT: Attacks on Democracy Intensify as Autocracy Spreads in Europe and Eurasia*.

<https://freedomhouse.org/article/new-report-attacks-democracy-intensify-autocracy-spreads-europe-and-eurasia> (hämtad 2021-12-12).

Freedom House. 2021c. *Freedom in the world 2021*.

<https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2021> (hämtad 2021-12-08).

Freedom House. 2015. *Nations in transit 2015*.

<https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2015> (hämtad 2021-12-08).

Freedom house, 2014. *Freedom in the world 2014 - Hungary*.

<http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2014/hungary-0#.VA4tbFA2F8> (hämtad 2021-12-20).

Freedom House. *Nations in transit methodology*.

<https://freedomhouse.org/reports/nations-transit/nations-transit-methodology> (hämtad 2021-12-08).

Freedom House. *About us*. <https://freedomhouse.org/about-us> (hämtad 2021-30-08).

Haggard, S. and Kaufman, R. (2021a) *Backsliding: Democratic Regress in the Contemporary World*. Cambridge: Cambridge University Press (Elements in Political Economy). doi:

10.1017/9781108957809.

<https://www.cambridge.org/core/elements/backsliding/CCD2F28FB63A56409FF8911351F2E937> (hämtad 15/12/2021).

Haggard, S. and Kaufman, R. (2021b) *The anatomy of democratic backsliding: could it happen here?* 10/06/2021 The constitution unit blog.

<https://constitution-unit.com/2021/06/10/the-anatomy-of-democratic-backsliding-could-it-happen-here/> (hämtad 21/12/2021).

Haglund, Fredrik. *Stor demokratiranking: Polen och Ungern tappat mest i världen.*

Europaportalen. 15/03/2021

<https://www.europaportalen.se/2021/03/stor-demokratiranking-polen-och-ungern-tappat-mest-i-varlden> (hämtad 2021-12-13).

Jacobsen, Vanessa. 2020. Hungary's Road to Authoritarianism – Through the Demise of a Liberal Democracy and Free Judiciary. *Denver journal of international law & Policy*. 19 Maj.

<http://djilp.org/hungarys-road-to-authoritarianism-through-the-demise-of-a-liberal-democracy-and-free-judiciary/> (hämtad 2021-12-19).

Lindvall, Johannes. 2007. Fallstudiestrategier. *Statsvetenskaplig tidskrift*. årg. 109 nr. 3.

<https://journals.lub.lu.se/st/article/view/2028/1602>

Marzocchi, Ottavio. Värdena i artikel 2 i EU-fördraget och skyddet av dem i EU. *Faktablad om Europeiska unionen, Europaparlamentet*. 04/2021.

https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/sv/FTU_4.1.2.pdf (hämtad 2021-12-05)

O'Brien, Matt. Democracy is dying in Hungary. The rest of the world should worry. *The Washington Post*. 12/04/2018

<https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2018/04/12/democracy-is-dying-in-hungary-the-rest-of-the-world-should-worry/> (hämtad 2021-12-19).

Przybylski, Wojciech. 2018. Explaining Eastern Europe: Can Poland's Backsliding Be Stopped? *Journal of Democracy* 29(3): 52-64. doi: <https://doi.org/10.1353/jod.2018.0044>.

Davidsson, Maria. 2019. Orbans parti stängs av från EU-grupp, *Svenska Dagbladet*. 20 Mars

<https://www.svd.se/orbans-parti-kan-uteslutas-ur-eu-parti> (hämtad 2022-01-02).

V-Dem. *The V-Dem project*. <https://www.v-dem.net/project.html> (hämtad 2021-12-30).

V-Dem, Global Standards, Local Knowledge. 2021

<https://www.v-dem.net/en/>

V-Dem, weekly graphs, *Democratic declines in Hungary*. 07/06/2019

<https://www.v-dem.net/en/news/democratic-declines-hungary/>

V-Dem, Democracy report 2020. "Autocratization Surges–Resistance Grows". 03/2020

https://www.v-dem.net/media/filer_public/de/39/de39af54-0bc5-4421-89ae-fb20dcc53dba/democracy_report.pdf

V-Dem, Democracy report 2021. *Autocratization Turns Viral*. 03/2021

<https://www.v-dem.net/files/25/DR%202021.pdf>

Primärkällor: EUR-lex, meddelanden och resolutioner

Kommissionen meddelade 2014:

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET En ny EU-ram för att stärka rättsstatsprincipen. COM/2014/0158 final.

Kommissionen meddelade 2019:

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN Att stärka rättsstatsprincipen inom unionen En åtgärdsplan COM/2019/343 final.

Europaparlamentet resolution 2016 nr. 2254:

Europaparlamentets resolution av den 25 oktober 2016 med rekommendationer till kommissionen om inrättande av en EU-mekanism för demokrati, rättsstatlighet och grundläggande rättigheter. P8_TA(2016)0409